

Amsterdam Centre for Comprehensive Law

Doelstelling en missie

Het Amsterdam Centre for Comprehensive Law (ACCL) wil met wetenschappelijk onderzoek bijdragen aan verbetering van de mate waarin het juridische systeem tegemoet komt aan een breder spectrum aan menselijke behoeften en motivaties dan waar recht en de juridische discipline traditioneel op zijn gericht, zoals bijvoorbeeld rechtvaardigheid, erkenning, zingeving, betrokkenheid, zeggenschap, herstel, excuses en vergeving. De focus van het ACCL ligt op onderzoek naar de beleving en behoeften van burgers en rechtzoekenden en naar de mogelijkheden tot vergroting van de dienstbaarheid van het juridische systeem. De relatie tussen recht en gedrag en de integratie van alternatieve conflictoplossingsmechanismen in het juridische systeem spelen daarbij een belangrijke rol. Het onderzoek van het ACCL is interdisciplinair en beoogt bij te dragen aan concrete veranderingen in de praktijk. Het wordt verricht in multidisciplinaire groepen, en vaak ook in allianties met deelnemers uit de praktijk.

Hoezo 'comprehensive'?

Het ACCL staat voor een meer omvattende benadering van de functie, de effecten en de betekenis van recht en juridische procedures voor burgers en rechtzoekenden. In het kader van de wereldwijde opkomst van 'non-adversarial', 'comprehensive', 'restorative', 'therapeutic', en 'behavioral' benaderingen van recht, juridische procedures en de taakopvatting van juristen, begint het recht los te komen van zijn traditionele nauwe focus op materiële belangen en de realisatie van rechten, om een breder spectrum te omarmen van menselijke behoeften en motivaties. Mensen hebben ook niet-materiële motivaties, mensen zijn sociale wezens die herstel van rechtvaardigheid willen, mensen zijn sense-makers die de wereld om hen heen en wat hen overkomt willen begrijpen en betekenis willen geven. Dat leidt steevast tot een groter gewicht voor elementen waaraan het recht traditioneel niet zoveel waarde toekent, zoals bevestiging van morele waarden, erkenning van verantwoordelijkheid, rechtstreeks persoonlijk contact met andere betrokkenen, het kunnen doen van zijn verhaal, het aanbieden van excuses, het vaststellen van de toedracht van gebeurtenissen ook wanneer dit niet langer relevant is voor juridische kwalificaties zoals aansprakelijkheid of causaliteit, het nemen van preventieve maatregelen ten behoeve van anderen, etc. Kortom, een meer omvattende benadering, vandaar de benaming 'comprehensive'.

Veranderingen in het achterliggende mensbeeld

De afgelopen jaren is het mensbeeld in andere wetenschappelijke disciplines aanzienlijk bijgesteld, bijvoorbeeld in de economie, van de rational economic actor uit de traditionele (en neoklassieke) economie naar het meer omvattende mensbeeld van de behavioral economics. Ook in de sociale psychologie is inmiddels breed geaccepteerd dat menselijk gedrag niet alleen wordt gestuurd door 'instrumentele' motivaties maar ook door niet-instrumentele motivaties. In de geneeskunde is de biomedische benadering vervangen door het biopsychosociale model.

Innovatie in recht en rechtswetenschap

Het ACCL beoogt eraan bij te dragen dat ook recht en rechtswetenschap zich een bredere kijk eigen maken op wat mensen bezielt en beweegt. Daarmee behoort het ACCL tot de opkomende beweging van de zogenoemde behavioral law. Binnen een deel van de rechtsgeleerde discipline vindt momenteel tevens een methodologische heroriëntatie plaats. Het onderzoek van het ACCL is doorgaans interdisciplinair en empirisch-juridisch van aard. In zoverre behoort het ACCL eveneens tot de opkomende beweging van de empirical legal studies (ELS). Tegelijkertijd heeft het ACCL een uitgesproken focus op de praktijk. In de Nederlandse rechtspraak is de hiervoor bedoelde verbreding onder meer zichtbaar op het gebied van rechtspraak en conflictoplossing. Daar doet zich een beweging voor naar meer aandacht voor zorgvuldige communicatie en informele geschiloplossingsmechanismen, maar ook naar steeds meer aandacht voor bemiddelings- en conflictoplossingstaken van de overheidsrechter en rechtsbijstandsverleners. Aan deze innovaties beoogt het ACCL met haar onderzoek bij te dragen.

Experimentele interdisciplinaire onderzoeksmethodes

Innovaties die proberen een breder spectrum van menselijke behoeften en motivaties te omarmen doen naar hun aard tal van vragen rijzen over de geschiktheid, de haalbaarheid en de strategieën van juridische arrangementen en procedures om tegemoet te komen aan nieuwe behoeften en om nieuwe taken te vervullen. Het ACCL verkent deze nieuwe grensgebieden, bijvoorbeeld op het terrein van excuses en recht, letselschade, empowerment en conflictoplossing. Daartoe experimenteert het ACCL met een scala aan innovatieve empirisch-juridische onderzoeksmethoden, en met de wijze waarop juridisch onderzoek is georiënteerd en georganiseerd. Het ACCL combineert (1) klassiek juridisch onderzoek met (2) experimenteel interdisciplinair empirisch-juridisch onderzoek en (3) methoden van handelingsonderzoek (uit de sociale wetenschappen) aangepast aan het proces van totstandkoming van private regulering die is gericht op concrete maatschappelijke problemen.

Onderzoeklijnen en publicaties

Binnen het ACCL kunnen verschillende onderzoeklijnen worden onderscheiden die inhoudelijk nauw met elkaar samenhangen en elkaar overlappen. Aan deze onderzoeklijnen wordt uitvoering gegeven door projectgroepen van ACCL onderzoekers en anderen die wisselend zijn van samenstelling.

1. De afwikkeling van letselschade

Dit is de langst lopende onderzoeklijn binnen het ACCL. Binnen deze lijn bestaat een traditie van zogenaamd handelingsonderzoek, een onderzoeksmethode afkomstig uit de sociale wetenschappen (waar zij ook wel *participatory action research* wordt genoemd) die door het ACCL gaandeweg is aangepast aan het proces van totstandkoming van private regulering, gericht op concrete maatschappelijke problemen. Typisch is dat het onderzoek zich richt op concrete problemen van organisaties en professionals in de praktijk, en samen met hen probeert verbeteringen te realiseren. Omdat het gaat om juridisch onderzoek plagen die verbeteringen de vorm aan te nemen van vormen van private regulering. Typische publicaties voor deze onderzoeklijn zijn:

- Wilken A, Akkermans AJ (2012), Gedragscode Behandeling Letselschade. Medische Paragraaf. Den Haag: De Letselschade Raad, 2012. <http://hdl.handle.net/1871/37988>
- Wilken A, Akkermans AJ (2012), De Medische Paragraaf bij de Gedragscode Behandeling Letselschade Enkele hoofdlijnen van totstandkoming, opzet en inhoud, Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade, 2012 (1) 1-9 <http://hdl.handle.net/1871/33435>
- Hulst JE, Akkermans AJ (2011), Can Money Symbolize Acknowledgment? How Victims' Relatives Perceive Monetary Awards for their Emotional Harm, Psychological Injury and Law, December 2011, Volume 4, Issue 3-4, pp 245-262 <http://hdl.handle.net/1871/28768>
<http://www.springerlink.com/content/3172441410748445/>
- Akkermans AJ, Wilken A, Van AJ, Groot G de (2011), Over kruisjes scoren, beschrijven en motiveren. Hoe moet de beperkingenvraag van de IWMD-vraagstelling eruit komen te zien? GAVscoop, 15 (1), 5-10 <http://hdl.handle.net/1871/19593>
- Wilken A, Akkermans AJ, Legemaate, J (2010), Verbetering van het medisch beoordelingstraject bij letselschade, Verkeersrecht, 2010 (12) 345-351 <http://hdl.handle.net/1871/18698>
- Wilken A, Akkermans AJ, Legemaate, J (2010), Het medisch beoordelingstraject bij letselschade. Inventarisatie bestaande normering, knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen, Den Haag: De Letselschade Raad, 2010 <http://hdl.handle.net/1871/16083>

2. Excuses en recht

Het thema van excuses en recht is een voor het ACCL kenmerkende onderzoeklijn. Er wordt onderzoek verricht in Nederland, maar ook internationaal samengewerkt. Samen met onderzoekers uit Australië en de VS is het multidisciplinaire *International Network on Apology and Law Research* (INLAR) opgericht. Illustratieve publicaties zijn:

- Hulst JE, Akkermans AJ, Buschbach, S van (2014), Excuses aan verkeersslachtoffers. Een onderzoek naar baten, effectiviteit en methoden van het door verzekeraars bevorderen van het aanbieden van excuses aan verkeersslachtoffers, Boom: Den Haag (2014).
- Akkermans AJ, Uijtttenbroek EM, Wees KAPC van, Hulst JE (2008), Excuses in het privaatrecht, Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie, 6772, 778-784 <http://hdl.handle.net/1871/15265>

3. *Open disclosure*

Dit betreft de opvang en bejegening van patiënten in zorginstellingen na medische incidenten, alsmede de afwikkeling van claims. In deze onderzoekslijn wordt nauw samengewerkt AMC en UvA (prof. Johan Legemaate) en het NIVEL (prof. Roland Friele). Het ACCL is nauw betrokken bij de totstandkoming en verdere ontwikkeling van de Gedragscode openheid medische incidenten, betere afwikkeling medische aansprakelijkheid ([GOMA](#)). Illustratieve publicaties zijn:

- Smeehuijzen JL, Wees KAPC van, Akkermans AJ, Legemaate J, Buschbach S van, Hulst JE (2013), Opvang en schadeafwikkeling bij onbedoelde gevolgen van medisch handelen, Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam, 2013 <http://hdl.handle.net/1871/40290>
- Smeehuijzen JL, Akkermans AJ (2013), Medische aansprakelijkheid: over grote problemen, haalbare verbeteringen en overschatten revoluties. In: Ontwikkelingen rond medische aansprakelijkheid, Preadvies voor de Vereniging voor Gezondheidsrecht (pp 13-88), Den Haag: Sdu, 2013. <http://hdl.handle.net/1871/48114>
- Smeehuijzen JL, Wees KAPC van, Akkermans AJ, Legemaate J, Buschbach S van, Hulst JE (2013), Over problemen en oplossingen in het medisch aansprakelijkheidsrecht, Nederlands Juristenblad, 2013(32), 2180-2186 <http://hdl.handle.net/1871/48100>

4. *Compensation Health Research*

Compensation Health Research (CHR) is in wezen epidemiologisch onderzoek met een juridische vraagstelling. CHR probeert de invloed te ontrafelen van te onderscheiden factoren van compensatieprocedures op de uitkomsten in termen van welzijn, gezondheid en return-to-work (RTW). Dit met het doel om compensatieprocedures minder anti-therapeutisch te kunnen maken. Binnen deze onderzoekslijn wordt nauw samengewerkt met onderzoekers van het VUmc (EMGO) en de Faculteit Psychologie en Pedagogiek van de VU, en soms ook met buitenlandse onderzoekers. Illustratieve publicaties zijn:

- Elbers NA, Akkermans AJ, Cuijpers P, Collie A, Ruseckaite R, Bruinvels DJ (2013), Do claim factors predict health care utilization after transport accidents? Accident Analysis & Prevention, 53, 121-126 <http://hdl.handle.net/1871/42751>
- Elbers NA, Akkermans AJ, Cuijpers P, Bruinvels DJ (2012), What do we know about the well-being of claimants in compensation processes? Recht der werkelijkheid, 2012(2), 65-78 <http://hdl.handle.net/1871/39854>
- Elbers NA, Wees KAPC van, Akkermans AJ, Cuijpers P, Bruinvels DJ (2012), Exploring lawyer-client interaction: A qualitative study of positive lawyer characteristics, Psychological Injury

and Law, 2012, <http://www.springerlink.com/content/g10342q721276w15/>
<http://hdl.handle.net/1871/34409>

- Elbers NA, Hulst JE, Cuijpers P, Akkermans AJ, Bruinvels DJ (2012), Do Compensation Processes Impair Mental Health? A Meta-Analysis, *Injury*
<http://dx.doi.org/10.1016/j.injury.2011.11.025>
- Elbers NA, Akkermans AJ, Cuijpers P, Bruinvels DJ, (2011), Empowerment of personal injury victims through the internet: design of a randomized controlled trial, *Trials*, 2011, 12:29
<http://www.trialsjournal.com/content/12/1/29> <http://hdl.handle.net/1871/18992>

Het CHR discours speelt zich af op internationaal niveau, en het onderzoek wordt uitgevoerd in de Engelse taal. In het kader van disseminatie binnen de Nederlandse rechtspraak worden onderzoeksresultaten vertaald naar het Nederlands. Voorbeelden daarvan zijn:

- Elbers NA, Akkermans AJ (2013), Epidemiologische inzichten in het effect van letselschadeafwikkeling op herstel en de zoektocht naar mogelijkheden voor verbetering, *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 2013 (2) 33-39
<http://hdl.handle.net/1871/41594>
- Elbers NA, Wees KAPC van, Akkermans AJ (2012), "Hij schreef dat hij contact op zou nemen zodra hij de tegenpartij had gesproken": letselschadeslachtoffers over hun belangenbehartiger. Empirisch onderzoek brengt vijf belangrijke factoren voor waardering belangenbehartiger aan het licht, *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 2012 (3) 102-113 <http://hdl.handle.net/1871/38645>

5. *Rechtspraak en geschiloplossing*

In de onderzoekslijn rechtspraak en geschiloplossing speelt de zogenaamde deelgeschilprocedure bij letsel- en overlijdensschade een grote rol. Deze bijzondere procedure is bedacht door ACCL onderzoeker prof. Dineke de Groot, en sinds haar invoering worden de ontwikkelingen ervan bijgehouden en becommentarieerd.

- Groot G de (2012). *Civiel deskundigenbewijs (Monografieën Burgerlijk Procesrecht)*. Den Haag: Sdu.
- Groot G de (2011). De deelgeschilprocedure in de rechtspraak: goede start, spannende vlucht, behouden landing. *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 11(2), 41-49
<http://hdl.handle.net/1871/23734>
- Van AJ, Akkermans AJ (2011), Effect deelgeschilprocedure veel groter dan zichtbaar aan alleen het aantal uitspraken, *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 2011 (3) 82-86
<http://hdl.handle.net/1871/24231>
- Akkermans AJ (2010), De normstellende betekenis van de deelgeschilprocedure: rechtsvorming als remedie tegen overbelasting van de rechtspraak, *Verkeersrecht*, 2010 (6) 177-179 <http://hdl.handle.net/1871/16027>
- Akkermans AJ, Groot G de (2010), De deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade: nieuwe verantwoordelijkheden voor de rechter én voor partijen,

Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade, 2010 (2) 29-36

<http://hdl.handle.net/1871/15995>

6. Overig

Naast publicaties in het kader van deze onderzoeklijnen kunnen nog de volgende publicaties worden genoemd die weliswaar van meer algemene aard zijn, maar evenzeer typerend voor het onderzoek van het ACCL en de toegepaste onderzoeksmethoden:

- Akkermans AJ (2012), Enkele praktijkervaringen met empirisch juridisch onderzoek op het snijvlak van gezondheid en recht, in: Boom, WH van, Giesen, I, Smit, M (red.), Bundel van het 1e Nederlandse Civilologiecongres, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2012, p 83-108
<http://hdl.handle.net/1871/33204>
- Akkermans AJ (2011), Beter recht door herziening van ons beeld van de herkomst van rechtsnormen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht, 2011, 28 (4), 510-515
<http://hdl.handle.net/1871/33104>